

Відомості Верховної Ради України -2002, – № 11; Урядовий кур'єр. – 2002. – № 96. – від 29.05.2002; Голос України – 2002. – № 9. – від 16.01.2002 зі змінами.

18. Типове положення про секретний архівний підрозділ державного органу підприємства, установи і організації // Єдиний державний реєстр нормативно-правових актів № 3846/1997 // Офіційний Вісник України. –1997. – № 38; – від 23.09.97.

19. Типове положення про архівний підрозділ органу державної влади органу місцевого самоврядування, державного і комунального підприємства, установи та організації // Єдиний державний реєстр нормативно-правових актів № 23108/2002 // Офіційний Вісник України. – 2002. – № 34.

20. Типове положення про державний архів області, міста Києва і Севастополя // Єдиний державний реєстр нормативно-правових актів № 1355 (Офіційний Вісник України. – 2002. – №4 // Урядовий кур'єр. – 2002. – №206. – від 06.11.2002).

21. Українська архівна енциклопедія. – К., 2008. – 880 с.

22. Шевченко С.І. Центральноукраїнський архів. – Кіровоград: ВО «Акорд», 2013. – 131 с.

Світлана Коваленко
ORCID: 0000-0002-1749-3863

МЕТОДИКА ВРЕГУЛЮВАННЯ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СТВОРЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АГРАРНОЇ БІБЛІОГРАФІЇ НА ДОПОМОГУ ВИСВІТЛЕННЮ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧЕНИХ І КОЛЕКТИВІВ

METHODOLOGY OF REGULATION OF THE MECHANISM OF FORMATION AND IMPLEMENTATION OF CREATION OF THE NATIONAL AGRICULTURAL BIBLIOGRAPHY TO HELP COVERAGE OF SCIENTIFIC ACTIVITY OF SCIENTISTS AND TEAMS

Понад 75 років тому у Національній науковій сільськогосподарській бібліотеці Національної академії аграрних наук України розпочалася наукова діяльність зі створення аграрної бібліографії. Тоді у структурі Центральної наукової сільськогосподарської бібліотеки НКЗС УРСР, так вона називалася, відповідно до «Положення про Центральну наукову сільськогосподарську бібліотеку Народного комісаріату земельних справ УРСР» від 8 серпня 1944 р. з'явився науково-бібліографічний відділ [1]. Нині ННСГБ НААН має значні науково-бібліографічні напрацювання та позитивну суспільну оцінку її ролі у проведенні відкритої інформаційно-комунікаційної політики, спрямованої на максимальне задоволення інформаційно-освітніх потреб суспільства щодо

отримання цілісної картини бібліографічного сільськогосподарського ресурсу й забезпечення вільного доступу до нього.

Створення національної сільськогосподарської бібліографії є однією з прерогатив діяльності ННСГБ НААН. Цей напрям органічно поєднується з іншими науковими дослідженнями установи і, з одного боку, спрямований на збереження та репрезентацію всього найкращого, що було накопичено десятиліттями у власних фондах, а з іншого – є елементом інновацій запроваджених бібліотекою.

Сучасний сектор наукової бібліографії та біографістики – це науково-дослідний підрозділ, який відповідно до виконання пошукових тематик щороку здійснює низку завдань, а результати діяльності дають нам підстави говорити про те, що через єдиний у світі Інститут історії аграрної науки, освіти та техніки його діяльність репрезентується шляхом видання наукової продукції у 13-ти серіях, затверджених Національною академією аграрних наук України: «Академіки Національної академії аграрних наук України» (1998 р.); «Біобібліографія вчених-аграріїв України» (1998 р.); «Аграрна наука України в особах, документах, бібліографії» (2001 р.); «Члени-кореспонденти Національної академії аграрних наук України» (2005 р.); «Академіки та члени-кореспонденти НАН України для сільського господарства» (2013 р.); «Іноземні члени Національної академії аграрних наук України» (2008 р.); «Почесні члени Національної академії аграрних наук України» (2008 р.); «Інформаційно-бібліографічні ресурси агропромислового виробництва України» (2013 р.); «Наукові історико-бібліографічні читання» (2001 р.); «Відомі вчені-природознавці та освітяни України» (2004 р.); «Землевпорядна наука» (2005 р.); «Іноземна сільськогосподарська книга у фондах ННСГБ НААН та науково-дослідних установ і вищих навчальних закладів аграрного профілю» (2009 р.); «Біобібліографія діячів науки, освіти, культури України» (2014 р.) [2]. Це монографії, книги, брошури, бібліографічні та біобібліографічні покажчики, науково-допоміжні ретроспективні бібліографічні покажчики, календарі, довідники, матеріали наукових форумів, проведених ННСГБ НААН та збірок змішаного змісту. Вони є результатами наукових досліджень співробітників бібліотеки.

Сьогодні формування інформаційного ринку в Україні, що постійно оновлюється, змушує бібліотеки переглядати зміст, організацію і технологію традиційної бібліотечно-бібліографічної діяльності, одним із основних напрямів якої є підготовка та випуск бібліографічних видань, що узагальнюють найважливіші результати фундаментальних і прикладних досліджень.

Враховуючи багаторічний досвід роботи фахівців ННСГБ НААН із підготовки та видання бібліографічних та біобібліографічних покажчиків в межах власних серій, колективом укладачів (В. А. Вергунов, С. Д. Коваленко, Л. А. Кириленко) було розроблено «Методику врегулювання механізму формування та реалізації створення національної аграрної бібліографії» (2019 р.) [3]. Адже бібліографічні та біобібліографічні покажчики, випущені ННСГБ

НААН, представляють своєрідну групу посібників, довідково-інформаційне значення яких окреслене рамками конкретних персоналій із зазначеним хронологічним періодом і є цінним довідковим апаратом для дослідників. Вирішуючи питання щодо підготовки і видання бібліографічних та біобібліографічних покажчиків, застосовується методика формування національної аграрної бібліографії. Засади створення даної наукової продукції розроблено та опрацьовано співробітниками сектору наукової бібліографії та біографістики ННСГБ НААН.

Багаторічні наукові напрацювання сектору визначені основою методики підготовки бібліографічних посібників, що включає головні складові [4]:

- 1) відбір опублікованих і неопублікованих матеріалів;
- 2) визначення хронологічних рамок відбору;
- 3) окреслення джерел відбору матеріалів;
- 4) вибудова структури покажчика;
- 5) наповнення матеріалами основної частини покажчика, що, в залежності від виділених підрозділів, може містити бібліографічні описи видань установи, опублікованих чи неопублікованих праць, праць, присвячених діяльності конкретного вченого чи установи;
- 6) упорядкування довідково-пошукового (науково-довідкового) апарату;
- 7) редагування бібліографічного опису матеріалів;
- 8) оформлення і підготовка покажчика до друку.

Саме на основі цих принципів підготовки бібліографічних посібників у ННСГБ НААН і базується «Методика врегулювання механізму формування та реалізації створення національної аграрної бібліографії», яка містить інформаційно-методичні матеріали з підготовки бібліографічних покажчиків на основі дотримання єдиних організаційно-методичних підходів до формування конкретного випуску кожної серії, заснованої Національною науковою сільськогосподарською бібліотекою Національної академії аграрних наук України (типові оформлення і структура кожного випуску, принципи відбору матеріалів та їх розміщення в розділах і підрозділах книги, створення довідково-пошукового апарату). Поради з організації роботи щодо відбору, групування, бібліографування матеріалів, організації довідково-пошукового апарату наведені на прикладі Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН. Підготовлені матеріали адресовані бібліотечним фахівцям та працівникам інформаційної сфери.

«Методика...» створена для надання фахівцям, учасникам редакційно-видавничого процесу комплексу теоретичних і практичних знань, необхідних для вибору, підготовки, редагування та оформлення бібліографічних покажчиків з метою покращення якісних характеристик бібліографічних видань. Підготовлені матеріали згруповані у розділах: 1. Загальні питання організації роботи над створенням бібліографічної продукції; 2. Класифікація бібліографічних посібників за видами. Загальні поняття та визначення; 3. Методи створення бібліографічної продукції; 4. Складання довідково-

пошукового апарату бібліографічного покажчика; 5. Приклади бібліографічних описів та 6. Методика підготовки бібліографічних покажчиків у Національній науковій сільськогосподарській бібліотеці Національної академії аграрних наук України у власних серіях.

Дана «Методика...» є першою для фахівців галузевої бібліотечної сфери, що накопичує багаторічні напрацювання фахівців ННСГБ НААН із підготовки бібліографічних покажчиків, та цілком може врегулювати основні процеси формування і реалізації створеної національної аграрної бібліографії.

Запропоновані у «Методиці...» рекомендації не претендують на вичерпність і не вимагають абсолютного наслідування. Їх застосування в кожному конкретному випадку вимагає творчого підходу. Тому варто пам'ятати, що упорядкування бібліографічного посібника – процес творчий, який залежить не тільки від типу, виду, жанру майбутнього видання, специфіки літератури, що бібліографується, а й від індивідуального підходу бібліографа [3, с. 4].

Отже, організаційно-творча, дослідницько-виробнича діяльність фахівців сектору спрямована на організацію підготовки і видання галузевої наукової продукції. Наповнення серій різними видами і типами видань відбувається планово завдяки попиту на подібні наукові публікації. Традиційним стало видання бібліографічних та біобібліографічних покажчиків у вигляді серій, що відображають сукупність неперіодичних книжкових видань, об'єднаних спільною концепцією і призначенням.

Серійний характер видань передбачає дотримання єдиних організаційно-методичних підходів до їх підготовки, що включають типове оформлення, типову структуру кожного випуску, принципи відбору матеріалів та їх розміщення в розділах і підрозділах книги, формування довідково-пошукового апарату.

Науково-методичні засади підготовки бібліографічних і біобібліографічних покажчиків усіх серій базуються на загальній методиці, що розроблена на основі рекомендацій провідних науково-бібліографічних центрів України зі складання та оформлення персональних покажчиків праць учених, державних стандартів.

Нормативні документи, які використовують фахівці сектору у роботі, регламентують складання бібліографічного опису, входять до Системи стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи: ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання [5]; ГОСТ 7.82-2001. Система стандартів по информации, библиотечному и издательскому делу. Библиографическая запись. Библиографическое описание электронных ресурсов. Общие требования и правила составления [6]; ГОСТ 7.1–2003. Система стандартов по информации, библиотечному и издательскому делу. Библиографическая запись. Библиографическое описание. Общие требования и правила составления [7]; ДСТУ ГОСТ 7.80:2007. Бібліографічний запис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання [8]; ДСТУ 3582:2013. Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ) [9]; ДСТУ

7093:2009. (ГОСТ 7.11–2004, MOD; ISO 832:1994, MOD). Бібліографічний запис. Скорочення слів і словосполук, поданих іноземними європейськими мовами [10]; ГОСТ Р 7.0.12–2011. Библиографическая запись. Сокращение слов и словосочетаний на русском языке. Общие требования и правила [11].

Бібліографічні та біобібліографічні покажчики кожної серії укладаються відповідно до установчого документу – «Положення», затвердженого вченою радою ННСГБ НААН та узгодженого НААН. У 2019 р. здійснено останнє доопрацювання і перезатвердження «Положень...» до всіх серій. Цей документ визначає порядок формування, вимоги щодо оформлення, особливості розповсюдження і фінансування видань серій. ННСГБ НААН розроблено концепції серій та науково-методичні вимоги до укладання біобібліографічних покажчиків, а також здійснюється науково-методичне керівництво підготовкою всіх видань [3, с. 32].

Володіючи значним матеріалом та безцінним досвідом з підготовки покажчиків, маємо надію на покращення цієї роботи за рахунок набуття нового досвіду з використанням інтернет-ресурсів та фахового інтегрованого програмного забезпечення. Це дозволить створювати осучаснені бібліографічні видання, надавати користувачам широке поле джерел інформації, серед яких не тільки друковані, а й електронні видання.

Джерела та література

1. Вергунов В. А. Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН : історія та сучасність. До 100-річчя від дня створення / НААН, ННСГБ. Київ, 2017. 464 с. (Іст.-бібліогр. сер. «Аграрна наука України в особах, документах, бібліографії» ; кн. 100).
2. Коваленко С. Д. Науково-бібліографічна діяльність Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України : здобутки і перспективи. *Науково-педагогічні студії* : наук. журн. / гол. ред. Л. Д. Березівська, І. М. Шоробура. Київ, 2018. Вип. 2. С. 119–126.
3. Методика врегулювання механізму формування та реалізації створення національної аграрної бібліографії / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, С. Д. Коваленко, Л. А. Кириленко ; відп. за вип. С. Д. Коваленко. Київ, 2019. 43 с.
4. Щебетюк Н. Б. Методичні рекомендації щодо підготовки бібліографічних і біобібліографічних покажчиків. *Бюлетень Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки УААН*. 2012. Вип. 1. С. 267–269.
5. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання. [Введ. 2007-07-01 ; чинний від 2008-04-01]. Київ : Держспоживстандарт України, 2007. 47 с.
6. ГОСТ 7.82-2001 Система стандартов по информации, библиотечному и издательскому делу. Библиографическая запись. Библиографическое описание электронных ресурсов. Общие требования и правила составления. Минск : Межгос. совет по стандартизации, метрологии и сертификации, 2001. 23 с.
7. ГОСТ 7.1–2003 Система стандартов по информации, библиотечному и

издательскому делу. Библиографическая запись. Библиографическое описание. Общие требования и правила составления. [Введен 1.07.2004]. Москва : Стандартинформ, 2010. 48 с.

8. ДСТУ ГОСТ 7.80:2007. Бібліографічний запис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання. [Чинний від 2008-04-01]. Київ : Держспоживстандарт України, 2009. 7 с.

9. ДСТУ ГОСТ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою : загальні вимоги та правила. [Чинний від 2013-08-22]. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с.

10. ДСТУ 7093:2009 (ГОСТ 7.11-2004, MOD; ISO 832:1994, MOD). Бібліографічний запис. Скорочення слів і сполук., поданих іноземними європейськими мовами. [Чинний від 2010.04.01].

11. ГОСТ Р 7.0.12-2011. Библиографическая запись. Сокращение слов и словосочетаний на русском языке. Общие требования и правила. [Введен 2012.09.01].

Олена Косян
ORCID: 0000-0002-5456-0121

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕКИ-ФІЛІЇ № 17 МЦБС МІСТА КРОПИВНИЦЬКОГО

MAIN ACTIVITY DIRECTIONS OF THE LIBRARY-AFFILIATE №17 CCLS (CITY CENTRALIZED LIBRARY SYSTEM) OF THE CITY OF KROPYVNYTSKYI

Бібліотека-філія №17 МЦБС є публічною, культурно-освітньою та інформаційною установою, що обслуговує населення селища Нового Фортечного району міста Кропивницького. Засновником даної бібліотеки-філії є Міська рада. Структура бібліотеки-філії №17 – абонемент та читальний зал. Місце знаходження бібліотеки: селище Нове, вул. Металургів, 25. У бібліотеці працюють: завідувачка – Салтан Катерина Василівна та бібліотекар – Косян Олена Петрівна.

Головна мета діяльності бібліотеки – популяризація книг серед населення, формування світогляду, допомога в задоволенні особистих інтересів, потреб та запитів користувачів. У сучасних реаліях не потребує доведення факт усе більшого зростання попиту на інформаційні продукти та послуги. У цьому фокусі необхідним бачиться надання допомоги населенню в оволодінні навичками користування інформацією, зафіксованою на різних носіях – як традиційних, так і нетрадиційних. Бібліотекарі філії навчають користувачів цифрової грамотності на основі проекту «Дія. Цифрова освіта». Після